

KARTA KURSU

NAZWA	Samorząd terytorialny
NAZWA W J. ANG.	

KOD		PUNKTACJA ECTS	4
-----	--	----------------	---

KOORDYNATOR	Dr Ryszard Kozioł	ZESPÓŁ DYDAKTYCZNY Dr Ryszard Kozioł Mgr Barbara Węglarz
-------------	-------------------	--

OPIS KURSU (Cele kształcenia)

Zrozumienie istoty samorządowej formy organizacji wspólnot lokalnych. Poznanie historycznych uwarunkowań i współczesnych standardów samorządu terytorialnego . Znajomość ustroju oraz praktycznych aspektów funkcjonowania systemu samorządu terytorialnego w Polsce.

WARUNKI WSTĘPNE

WIEDZA	• Posiada podstawową wiedzę dotyczącą zasad ustroju politycznego RP i organizacji administracji publicznej w Polsce. • Rozpoznaje i charakteryzuje różne rodzaje struktur oraz instytucji (a w szczególności administracji publicznej i jej organów), rozróżnia funkcje tych struktur, a także posiada wiedzę o normach, zasadach i regułach ich funkcjonowania.
UMIEJĘTNOŚCI	• Umie stosować aparat pojęciowy i właściwą terminologię do opisu zjawisk związanych z funkcjonowaniem instytucji publicznych
KURSY	• Nauka o państwie i prawie • Nauka o polityce • Prawo konstytucyjne RP • Administracja publiczna • System polityczny RP

EFEKTY KSZTAŁCENIA

WIEDZA	Efekt kształcenia dla kursu	Efekt kształcenia dla kierunku
	W01 - rozumie istotę samorządowej formy organizacji wspólnot lokalnych, poznał europejskie standardy samorządu terytorialnego, dysponuje wiedzą z zakresu ustroju systemu samorządu lokalnego i regionalnego w Polsce.	K_W02, K_W04
	W02 - rozpoznaje i charakteryzuje różne rodzaje struktur oraz instytucji samorządowych działających na szczeblu gminy, powiatu i województwa. Posiada również wiedzę o normach, funkcjach i zasadach ich działalności.	K_W02
	W03 - Zna mechanizmy demokracji bezpośredniej i przedstawicielskiej funkcjonujące w systemie samorządu terytorialnego oraz podstawowe zasady samorządowej gospodarki finansowej.	K_W02, K_W05
	W04 - dysponuje wiedzą dotyczącą statusu prawnego radnych oraz pracowników samorządowych; zna podstawowe prawa i obowiązki wynikające z obowiązujących przepisów.	K1_W02

UMIEJĘTNOŚCI	Efekt kształcenia dla kursu	Efekt kształcenia dla kierunku
	U01 - Używa właściwej terminologii do opisu zjawisk związanych z samorządem terytorialnym, posiada umiejętność interpretowania i analizowania przepisów prawa regulujących ustrój i zasady funkcjonowania j.s.t.	K_U01
	U02 - Umie wskazać i objaśnić najważniejsze (historyczne i współczesne) determinanty funkcjonowania samorządu terytorialnego, a także uwarunkowania i cele polityki lokalnej. Posiada umiejętność identyfikowania i klasyfikowania źródeł dochodów jednostek samorządu terytorialnego oraz wskazania i objaśniania etapów programowania, finansowania, realizacji i monitorowania przebiegu inwestycji lokalnych.	K_U01
	U03 - Korzystając z tradycyjnych i nowoczesnych źródeł informacji umie samodzielnie zbierać, selekcjonować i organizować dane dotyczące wybranych problemów funkcjonowania społeczności lokalnych.	K_U03

KOMPETENCJE SPOŁECZNE	Efekt kształcenia dla kursu	Efekt kształcenia dla kierunku
	K01 - Ma świadomość odpowiedzialności etycznej i prawnej mandatariuszy samorządowych, funkcjonariuszy oraz pracowników administracji samorządowej.	K_K03
	K02 - Docenia wagę i potrzebę aktywności obywatelskiej na szczeblu lokalnym i regionalnym.	K_K02 K_K04

ORGANIZACJA							
FORMA ZAJĘĆ	WYKŁAD (W)	ZAJĘCIA W GRUPACH					
		A	K	L	S	P	E
Studia stacjonarne	30	30					Egzamin
Studia niestacjonarne	20	10					Egzamin

OPIS METOD PROWADZONYCH ZAJĘĆ- studia stacjonarne i niestacjonarne

Wykład: Wykład interaktywny z wykorzystaniem prezentacji PowerPoint, dyskusja.

Ćwiczenia: Dyskusja, Gry dydaktyczne: np. burza mózgów + drzewo decyzyjne lub śnieżna kula (przykładowe zadania: przygotowanie budżetu j.s.t., przygotowanie projektu kampanii organu wykonawczego lub referendalnej), Symulacja, Case-study

FORMY SPRAWDZANIA EFEKTÓW KSZTAŁCENIA

	E-learning	Gry dydaktyczne	Ćwiczenia w szkole	Zajęcia terenowe	Praca laboratoryjna	Projekt indywidualny	Projekt grupowy	Udział w dyskusji	Referat	Praca pisemna (esej)	Egzamin ustny	Egzamin pisemny	Inne
W01							x	x				x	
W02							x	x				x	
W03							x	x				x	
W04							x	x				x	
U01							x	x				x	
U02							x	x				x	
U03							x	x				x	
K01								x				x	
K02							x	x				x	

OCENA	Na ocenę z ćwiczeń składają się: - obecność na zajęciach i uczestnictwo w zajęciach terenowych - punktowana aktywność w dyskusji - projekt indywidualny Egzamin pisemny sprawdzający znajomość treści wykładów oraz ćwiczeń.
-------	--

UWAGI	W przypadku absolwentów studiów licencjackich lub studentów innych, pokrewnych kierunków studiów możliwość przepisania oceny z analogicznego kursu warunkowana jest ekwiwalentną liczbą godzin, ekwiwalentną liczbą punktów ECTS oraz co najmniej oceną dobrą.
-------	---

TREŚCI MERYTORYCZNE (wykaz tematów)
- Samorządność – aspekty teoretyczne i terminologiczne. Idea samorządności. Koncepcje genezy samorządów. Cechy atrybutywne samorządów. Samorzady terytorialne, zawodowe i specjalne. Inne kryteria klasyfikacji samorządów. - Modele i podmioty polityki lokalnej. Polityka i władza lokalna – ujęcia przedmiotowe i podmiotowe. Determinanty aktywizacji wspólnot lokalnych (w ujęciu S. Browna – lokalność a etniczność, kosmopolityzm i kontrkultura; oraz G. Heraud - lokalność a grupowa alienacja polityczna, kulturowa, gospodarcza i psychologiczna). Lokalność i regionalność. Polityka intraregionalna i interregionalna. - Tradycje samorządu terytorialnego w Polsce. Formy samorządu z okresu Rzeczypospolitej szlacheckiej. Władza i administracja lokalna w okresie zaborów. Samorząd terytorialny i administracja II Rzeczypospolitej. Powojenne modele władzy i administracji lokalnej. - Restytucja samorządu terytorialnego w Polsce. Wpływ doświadczeń historycznych na reformę administracji publicznej. Twórcy, koncepcje, założenia, uwarunkowania i etapy budowy współczesnego systemu samorządowego. Samorządowe koncepcje rządów, partii i polityków. Społeczności lokalne wobec przemian samorządowych. Lobbying samorządowy. - Samorząd w procesie integracji europejskiej. RE i UE wobec samorządu terytorialnego i wspólnot lokalnych. Rozwój współpracy ponadpaństwowej i transgranicznej. Europejskie instytucje i konwencje o współpracy samorządowej (Europejska Konwencja Ramowa o współpracy transgranicznej, Europejska Karta Regionów Przygranicznych i Transgranicznych, Europejska Karta Samorządu Regionalnego). Znaczenie ustrojowe Europejskiej Karty Samorządu Terytorialnego.

6. Podstawy ustroju samorządu terytorialnego. Konstytucyjne i ustawowe gwarancje samorządności terytorialnej w Polsce. Zagadnienia ogólne: samorząd jako forma zdecentralizowanej administracji, zasada subsydiarności, kategorie interesu publicznego, wspólnoty samorządowe, osobowość prawna samorządu.
7. Ustrój władz publicznych w ujęciu terytorialnym. Terytorialna administracja rządowa a samorząd terytorialny. Samorząd lokalny (gminny i powiatowy) a samorząd regionalny (województwa). Materialne podstawy działania samorządu terytorialnego.
8. Władze samorządu terytorialnego. Mechanizmy demokracji bezpośredniej (referendum lokalne, konsultacje społeczne, zebrania wiejskie). Organy stanowiące j.s.t. i ich funkcje (funkcja uchwałodawcza i funkcja kontrolna). Organy wykonawcze i ich funkcje (funkcja projektodawcza i funkcja wykonawczo-zarządzająca).
9. Wybory samorządowe. Ogólne zasady samorządowego prawa wyborczego. Ordynacja wyborcza do rad gmin, rad powiatów i sejmików województw. Bezpośrednie wybory wójtów, burmistrzów i prezydentów miast. Wybory organów jednostek pomocniczych.
10. Organy administracji samorządowej (wójt, burmistrz, prezydent miasta, starosta, marszałek) i ich funkcje. Funkcje przewodniczących zarządów. Funkcje organów administracji I instancji. Funkcje organów sprawujących władzę administracji ogólnej. Funkcje kierowników urzędów i zwierzchników pracowniczych. Aparat administracji samorządowej.
11. Instytucje nadzoru i kontroli administracyjnej wobec samorządu terytorialnego. Funkcje i regulacja prawna postępowania nadzorczego wobec jednostek samorządu terytorialnego. Organy, cele i kryteria nadzoru nad samorządem terytorialnym. Środki nadzoru. Funkcje nadzorcze wojewody i Prezesa Rady Ministrów. Regionalna Izba Obrachunkowa. Samorządowe Kolegium Odwoławcze. Najwyższa Izba Kontroli. Sądowa kontrola działalności administracyjnej. Sądowa ochrona samodzielności j.s.t.
12. Partnerzy samorządu terytorialnego. Współpraca i komunikacja między j.s.t. oraz innymi podmiotami. Formy współpracy. Związki komunalne i inne formy zorganizowanego współdziałania. Porozumienia. Umowy. Instrumenty konsultacji i komunikacji wewnątrz samorządu terytorialnego oraz między strukturami samorządowymi a instytucjami społeczeństwa obywatelskiego.
13. Kadry samorządu terytorialnego. Status prawny radnych. Ustawowy status pracowników administracji samorządowej. Etyka i odpowiedzialność w działalności samorządu. Antykorupcyjne ograniczenia dotyczące mandatariuszy i funkcjonariuszy samorządowych. Zakazy zatrudnienia oraz podejmowania innych zajęć dotyczące pracowników samorządowych. Płaszczyzny, rodzaje i zasady odpowiedzialności w sytuacjach wystąpienia praktyk korupcyjnych.
14. Prawne zasady i instrumenty zarządzania finansowego. Gwarancje konstytucyjne dla jednostek samorządu terytorialnego: samodzielność; prawo własności; prawo do prowadzenia działalności gospodarczej; prawo do udziału w dochodach publicznych; władztwo podatkowe. Nadzór w sprawach gospodarczo-finansowych. Zobowiązania wynikające z EKST: prawo do wystarczających zasobów finansowych; zalecenie wprowadzania elastycznych systemów dochodów samorządowych; procedury wyrównawcze; rola dotacji celowych w dochodach j.s.t.; dostęp do krajowych rynków kapitałowych.
15. Gospodarka finansowa samorządu terytorialnego. Zasady ogólne: jawność; przejrzystość; roczność. Budżet. Procedura budżetowa w j.s.t. Zadania organu stanowiącego i zarządu przy projektowaniu i wykonywaniu uchwały budżetowej j.s.t. Inne roczne plany finansowe. Wieloletnie programy inwestycyjne. Szczegółowe zasady gospodarki budżetowej j.s.t. Gromadzenie dochodów. Zaciąganie zobowiązań finansowych. Dokonywanie wydatków. Udzielanie zamówień publicznych. Pomoc publiczna. Dług lokalny i regionalny. Utrzymywanie

płynności wykonywania budżetu. Kontrola wewnętrzna. Udzielanie absolutorium. Kontrola zewnętrzna. Dyscyplina finansów publicznych.

16. Zasoby finansowe gmin, powiatów i samorządów województw. Źródła dochodów w horyzoncie krótkookresowym i długookresowym. Dochody własne, subwencja ogólna, dotacje celowe, udziały we wpływach z PIT i CIT. Kredyty i pożyczki. Obligacje komunalne. Wykorzystanie środków pomocowych.
17. Samorząd jako podmiot administracji terenowej i polityki lokalnej. Zadania publiczne samorządu terytorialnego. Klasyfikacja zadań samorządu lokalnego i regionalnego. Zadania użyteczności publicznej i specyfika ich wykonywania. Gospodarka komunalna. Zagospodarowanie przestrzenne. Ochrona środowiska. Oświata i wychowanie. Kultura, biblioteki, muzea oraz kultura fizyczna. Ochrona zdrowia, pomoc społeczna i przeciwdziałanie bezrobociu. Ład, bezpieczeństwo i porządek publiczny. Status osobowy i urzędy stanu cywilnego. Specyficzne zadania samorządu powiatowego i samorządu województwa. Kształtowanie lokalnych i regionalnych strategii rozwoju.

WYKAZ LITERATURY PODSTAWOWEJ

Bandarzewski K., Chmielnicki P., Kisiel W., *Prawo samorządu terytorialnego w Polsce*, Warszawa 2006.
Borodo A., *Samorząd terytorialny. System prawno-finansowy*, Warszawa 2004.
Dolnicki B., *Samorząd terytorialny*, Kraków 2009.
Izdebski H., *Samorząd terytorialny. Podstawy ustroju i działalności*, Warszawa 2009.
Leoński Z., *Samorząd terytorialny w RP*, Warszawa 2006.
Piasecki A.K., *Samorząd terytorialny i wspólnoty lokalne. Perspektywa politologiczna*, Warszawa 2009.
Zieliński E., *Samorząd terytorialny w Polsce*, Warszawa 2006.

WYKAZ LITERATURY UZUPEŁNIAJĄCEJ

Byjoch K., Sulimierski J., Tarno J.P., *Samorząd terytorialny po reformie ustrojowej państwa*, Warszawa 2002.
Kisiel W., *Polskie ustawy Samorządowe. Ujęcie porównawcze i historyczne*, Kraków 2003.
Kisiel W., *Ustrój samorządu terytorialnego w Polsce*, Warszawa 2003.
Kot J., *Zarządzanie rozwojem gmin a praktyka planowania strategicznego*, Łódź 2003.
Marszałek-Kawa J., *Samorząd terytorialny. Studium politologiczne*, Toruń 2007.
Miemiec W., *Prawne gwarancje samodzielności finansowej gminy w zakresie dochodów publicznoprawnych*, Wrocław 2006.
Miszczuk A., *Regionalizacja administracyjna III Rzeczypospolitej. Koncepcje teoretyczne a rzeczywistość*, Lublin 2003.
Nowacka E.J., *Polski samorząd terytorialny*, Warszawa 2006.
Oniszcuk J., *Samorząd terytorialny w orzecznictwie Trybunału Konstytucyjnego*, Warszawa 2002.
Patrzałek L., *Finanse samorządowe*, Wrocław 2000.
Piekara A., *Samorząd terytorialny i inne formy aktywności społecznej dawniej i dziś*, Warszawa 2005.
Płażek S., i inni, *Ustawa o pracownikach samorządowych. Komentarz ze wzorami regulaminów, zarządzeń i uchwał*, Warszawa: Municipium 2009.
Powiat, *Z teorii. Kompetencje. Komentarz*, red. J. Boć. Wrocław 2001.
Regulski J., *Samorząd III Rzeczypospolitej. Koncepcje i realizacja*, Warszawa 2000 r.
Samorząd lokalny w Polsce. Społeczno-polityczne aspekty funkcjonowania, red. St. Michałowski, A. Pawłowska, Lublin 2004.

Samorząd terytorialny III Rzeczypospolitej. Dziesięć lat doświadczeń, red. St. Michałowski, Lublin 2002.

Słobodzian B., *Współczesny system samorządu terytorialnego w Polsce*, Toruń 2005.

Studia nad samorządem terytorialnym, red. A. Błaś, Kolonia Limited 2002 r.

Wierzbica A., *Ograniczenia antykorupcyjne w samorządzie terytorialnym*, Warszawa Wolters Kluwer 2008.

Samorząd w Polsce. Istota, formy, zadania, red. St. Wykrętowicz, Poznań 2001.

Wojciechowski E., *Zarządzanie w samorządzie terytorialnym*, Warszawa 2003.

Wojnicki J., *Samorząd lokalny w Polsce i w świecie*, Pułtusk 2003.

Wysocka E., Koziński J., *Strategia rozwoju lokalnego i regionalnego*, Warszawa 2000.

Ziółkowski M., *Proces formułowania strategii rozwoju gminy*, Warszawa 2000.

STUDIA STACJONARNE

Bilans godzinowy zgodny z CNPS (Całkowity Nakład Pracy Studenta)		
Ilość godzin zajęć w kontakcie z prowadzącymi	Wykład	30
	ćwiczenia	30
	Konsultacje indywidualne	5
	Uczestnictwo w egzaminie/zaliczeniu	5
Ilość godzin pracy studenta bez kontaktu z prowadzącymi	Lektura w ramach przygotowania do zajęć	10
	Przygotowanie projektu	10
	Przygotowanie do egzaminu	10
Ogółem bilans czasu pracy		100
Ilość punktów ECTS w zależności od przyjętego przelicznika		4

STUDIA NIESTACJONARNE

Bilans godzinowy zgodny z CNPS (Całkowity Nakład Pracy Studenta)		
Ilość godzin zajęć w kontakcie z prowadzącymi	Wykład	20
	ćwiczenia	10
	Konsultacje indywidualne	15
	Uczestnictwo w egzaminie/zaliczeniu	5
Ilość godzin pracy studenta bez kontaktu z prowadzącymi	Lektura w ramach przygotowania do zajęć	20
	Przygotowanie projektu	15
	Przygotowanie do egzaminu	15
Ogółem bilans czasu pracy		100
Ilość punktów ECTS w zależności od przyjętego przelicznika		4